

KİTAP TANITIMI

Fatih Mehmet Berk, *Iconiumlu Azizler*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2016, (167 s.), ISBN: 978-605-396-371-4

Necmi UYANIK*

Öz

Iconiumlu Azizler adlı eserde, Iconium'un Hristiyanlık tarihi hakkında Iconium'da doğmuş ya da yakın çevresinde yaşamış olan Hristiyan azizler hakkında bilgi vermek suretiyle Konya'nın Hristiyanlık tarihine ışık tutulmaya çalışılmıştır. Kitap, din, şehir ve medeniyet üçgeninde dinin medeniyetlerin inşasındaki rolünün altını çizdikten sonra, Hristiyanlığın Anadolu coğrafyasında geçirmiş olduğu süreci, Hristiyanlık tarihi açısından yeni bir inşa, yeni bir form olarak değerlendirmiştir. Bu süreçte Iconium'un aldığı rol

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Konya/Türkiye. necmiuyanik@hotmail.com

çerçevesinde Aziz Timothy, Azize Thecla, M. J. Eugenius ve Amphilochius adlı Hristiyan din önderlerinin tarihteki rolleri ve yaşamları anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Hristiyanlık, Iconium, Timothy, Thecla

BOOK REVIEW

Fatih Mehmet Berk, *Saints of Iconium*, Arkeoloji ve Sanat Publishment, İstanbul, 2016, (167 p.), ISBN: 978-605-396-371-4

Abstract

The Book called as Saints of Iconium tries to shed light on the Christian History of Iconium by means of the life of the saints either born in Iconium or around it. This book at first underlines the significance of the religion in the history of civilizations in the context of religion, city and civilization triangle. Then it evaluates the Christian religion in the Anatolian geography and regards this process as a new construction and a new form. The life and roles of the following saints such as St. Aziz Timothy, St. Thecla, M.J. Eugenius and Amphilochius are mentioned in the book.

Keywords

Christianity, Iconium, Timothy, Thecla

Anadolu coğrafyası tarih boyunca farklı kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Ki bu tarihsel birikim tarih öncesi dönemlerden itibaren başlamış, Paleolitik Dönem’le filizlenen yerleşim izleri Neolitik Dönem’le devam etmiş ve insanoğlunun yerleşik hayata adım attığı yerlerden birisi de Anadolu coğrafyası olmuştur. Anadolu, sahip olduğu konum itibari ile Doğu-Batı arasında yaşanan medeniyet akışında pek çok tarihi olaya ev sahipliği yapmıştır. İnsanlık tarihinin bir anlamda dinler tarihi ile içiçe olduğu düşünüldüğü zaman Anadolu, gerek pagan gerekse tek tanrılı dinlerin oluşum ve gelişim süreçlerinde etkin bir rol oynamıştır. İnsanlık tarihini daha iyi yorumlayabilmek için, din ve medeniyet ilişkisi arasındaki bağı daha belirgin bir şekilde incelemek gerekmektedir. İnsanoğlu tarih boyunca etrafında olup biteni anlamaya çalışmış ve bundan dolayı da “anlam arayan varlık” olarak adlandırılmıştır.

Anadolu’nun tarihine göz atıldığında iki dinin ön plana çıktığı görülmektedir: Hristiyanlık ve İslamiyet. Pagan Yunan Dönemi’ni takiben Hristiyanlık ile tanışan bu coğrafya “Diyar-ı Rum” olarak adlandırılmış ve Türklerin Anadolu’yu fethi ile Diyar-ı İslam’a çevrilmiştir. Iconiumlu Azizler adlı eser, Diyar-ı Rum beldesi olarak anılan Anadolu’nun kadim başkenti Konya’nın Diyar- İslam olmadan önce Hristiyanlığın Anadolu’da yayıldığı dönemine ışık tutmaktadır.

Eserde, Yeni Ahit’te bahsedilen olayların yaklaşık 2/3’nün ya Anadolu ya da Yunanistan merkezli olduğunun ifade edilmesi, Anadolu’nun zengin dinsel içerikli tarihinin en somut örneğini teşkil etmektedir. Hristiyanlık Doğu eksenli bir din olmasına rağmen, bugün eğer Batı dünyasının dini olmuşsa, bu gelişimin serpilme ve olgunlaşma süreci Anadolu coğrafyasında atılmıştır.

Hristiyanlığın, Anadolu’da büyümesi, bu ortamda var olan Greko-Romen pek çok unsurun bu dinle özünün bozulmasına neden olmuştur. Tarihsel İsa merkezli Kudüs’te doğan Hristiyanlık, evrensel bir forma bürünüp, Roma’nın resmi dini olma hüviyetini kazanarak, Batı’nın merkez dini olarak ön plana çıkarken, bu aşamada bu yeni dinin oluşumunda Tarsuslu Paul’un adı ön plana çıkmaktadır. Ki Paul Hristiyanlığın yeni inşasındaki rolünden dolayı “Hristiyanlığın Mimarı” olarak isimlendirilecektir. *Iconiumlu Azizler* adlı eserde anlatılan azizlerden Lystralı Timothy ve Azize Thecla’nın hayat hikâyelerinde Tarsuslu Paul, Timothy ve Thecla’nın Hristiyan olmasına vesile olmuş ve onları Hristiyanlığı yaymakla görevlendirmiştir.

Iconiumlu Azizler adlı kitabın başlarında anlatılan şehir tanımı oldukça dikkat çekicidir. Eserde, şehrin fiziksel bir mekanizma olmadığı aynı zamanda gelenek ve göreneklerin oluşturduğu bir yapı, zihin dünyası, gele-

neklere bağı bir davranış ve duygu dünyası olarak tanımlanmış ve tinsel düşünceye dayalı bir şehir tanımı ön plana çıkarılmıştır. Şehir, mukimlerinin mizaç ve geleneklerinde kök salan ve bundan dolayı da karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen hem manevi hem de maddi bir oluşum olarak anlatılmıştır.

Kitapta, toplumların refahını ve gücünü artıran unsurun ekonomik ilişkilerini şekillendiren yapısal özelliklerden ziyade, yüksek kültür ve medeniyet yaratmayı mümkün kılan, onları harekete geçiren metafizik güç olduğu anlatılmıştır. *Iconiumlu Azizler* adlı kitapta, medeniyet ve şehrin oluşumunda dinin olmazsa olmaz rolüne değinilmiştir. Medeniyette merkezi rolü olan ve sonuca götüren unsur din olarak tanımlanmış ve dinin insanın yüksek mizacını şekillendiren bir unsur olduğu konusunun altı çizilmiştir.

Kitapta bahsedilen ilk Aziz Lystralı (Hatunsaray)Timothy'dir. Lystralı Timothy, Paul'un misyonerlik seyahatlerinde Paul ile tanışmış ve O'nun en yakın arkadaşı ve Hristiyanlığın önemli dini liderlerinden biri olmuştur. Yeni Ahit'te ki mektuplardan ikisi Timothy'e yazılan mektuplar olarak karşımıza çıkmaktadır. Aziz Paul'un Timothy ile buluşması I. ve II. Misyonerlik Seyahatleri esnasında vuku bulmuştur. Bu da yaklaşık olarak M.S. 46-52 yılları arasındadır.

Kitapta anlatılan ikinci kişi ise bir bayan azizedir. Iconium doğumlu Azize Thecla. Apokrif bir metinde bahsedilmesine rağmen pek çok kilise babası tarafından övgüyle bahsedilmiş ve Hristiyanlığın ilk kadın şehidi unvanını almış ve bir dönem Hz. Meryem'den sonra en çok anılan azize konumuna yükselmiştir. "Paul ve Thecla'nın İşleri"ve "Azize Thecla'nın Yaşamı ve Mucizeleri" adlı iki eserin kaynak gösterildiği Thecla hikâyesi, insanları Hristiyanlığa çağıran bir sözlü anlatı iken sonraki yıllarda yazıya geçirilmiştir. Hristiyanlığın ilk kadın şehidi olarak kabul edilen Thecla kültü, sadece Anadolu'da değil Akdeniz dünyasına da yayılmıştır. M.S. V. yüzyılın sonuna doğru örnek bir bakire ve şehit olarak sadece Küçük Asya'da değil İtalya, Gaul, Almanya Kuzey Afrika, Ermenistan, Kıbrıs, Filistin, Suriye ve Mısır'da övgüyle anılmıştır.

Iconiumlu Azizler adlı eserde anlatılan üçüncü Hristiyan dini lider ise Marcus Julius Eugenius'tur. Roma Ordusu'ndaki görevinden ayrılmak zorunda kalan Laodiceia Combusta'ta (Ladik) M.S. 315-340 lı yıllarda başpiskoposluk yapan Marcus Julius Eugenius, M.S. III. ve IV. yüzyılda Hristiyanlığa yönelik baskıların yoğunlaştığı bir dönemde yaşamıştır.

M.S. IV. yüzyılın önemli teologlarından ve kilise babalarından biri olarak anılan Amphilochius, eserde bahsedilen dördüncü Hristiyan dini liderdir. Kapadokya bölgesinde 340-345 yıllarında dünyaya gelmiştir. Kapadokya Babaları adı verilen Hristiyan dini önderlerle yakın ilişkisinden dolayı

Iconium'a M.S. 374 yılında Basileus tarafından piskopos olarak atanmıştır. Iconium ve çevresinde heretik unsurlara karşı mücadele etmiş, Iconium, Side ve Constantinopolis'te synodlara katılmış ve Isauria bölgesindeki kiliseleri denetimi altına almıştır.

Sonuç olarak *Iconiumlu Azizler* adlı eser, tarih boyunca var olan din ve medeniyet ilişkisine atıf yaptıktan sonra şehrin kozmosun bir temsili olarak inşa edildiğini öne sürmüştür ve dinlerin şehirlerin inşa sürecindeki yansımalarına dikkat çekmiştir. Iconium (Konya), Selçuklu ile tanışmadan önce o dönemki adıyla Diyar-ı Rum'un diğer şehirleri gibi Hristiyanlık dini ve kültürüne ait pek çok esere ev sahipliği yapmış ve şehrin hayatında Hristiyanlık tarihi açısından tüm dünyaca bilinen figürlere ev sahipliği yapmıştır.

